

„Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021–2027“ põllumajandustootjate sissetulekute ja riskijuhtimise töögrupi II kohtumise memo

Töögrupi teine kohtumine toimus 23. jaanuaril 2020 Maaeluministeriumis (Lai tn 39 // Lai tn 41, Tallinn) suures saalis kell 11.00-16.30.

Osalejad

Kohtumisest võtsid osa Aiandusliit, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, Eesti Põllumajanduse ja Kaubanduskoda, Põllumajanduse registrite ja Informatsiooni Amet, Eesti Maaülikool, Keskkonnaministerium, MTÜ Valgamaa Põllumeeste Liit, Eesti Lihaveisekasvatajate Selts, MTÜ Eesti Noortalunikud, MTÜ Mahepõllumajanduse Koostöökogu, Eestimaa Talupidajate Keskliit, Maaelu Edendamise Sihtasutus, Põllumajandusuuringute Keskus, Mesinduse Koostöökogu, Eesti Kindlustusühistu ÜKS, Põlvamaa Põllumeeste Liit, Tartumaa Põllumeeste Liit, Eesti Lamba ja Kitsekasvatajate Liit

Kutse saajatest puudus Elle OÜ esindaja.

Taust

Maaeluministerium on alustanud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava 2021–2027 koostamisega. Strateegiakava koostamise eesmärk on parandada põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade säästvat arengut.

Euroopa Komisjon esitas 1. juunil 2018 seadusandlikud ettepanekud 2020. aasta järgse ÜPP kohta. Ettepanekute eesmärgiks on tagada, et ÜPP vastaks paremini praegustele ja tulevastele väljakutsetele, toetades samal ajal jätkuvalt Euroopa Liidu põllumajandustootjaid jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise põllumajandussektori kujundamisel. ÜPP rakendamiseks perioodil 2021–2027 tuleb igal liikmesriigil koostada ÜPP strateegiakava, mis hakkab hõlmama nii põllumajanduse otsetoetusi, seni maaelu arengukavade alusel rakendatud maaelu arengu toetusi kui ka põllumajanduse ühise turukorralduse teatud sektoripõhiseid programme.

Töögrupi esimene kohtumine toimus 18. detsembril 2019. Kohtumise käigus tutvustas strateegiakava koostamise protsessi ja edasist tööd töögrupis Põllumajanduspoliitika osakonna juhataja Kristel Maidre,

Janeli Tikk tutvustas riskijuhtimise instrumente ning Triin Kraav tutvustas otsetoetuste võimalusi järgmisel EL eelarveperioodil. Toimus arutelu riskijuhtimise instrumentide rakendamise osas.

Strateegiakava koostamist puudutav info ja toimunud töögruppide materjalid asuvad Maaeluministeeriumi kodulehel: <https://www.agri.ee/et/upp-strateegiakava-2021-2027>

Päevakava

- 10.30–11.00 Koguminemine
- 11.00–13.00 Sissejuhatus, ÜPT ja rohestamise ettekanne, 2021–2027 rakenduvad mõisted ja minimaalsed tegevused, tabeli arutelu
- 13.10–13.50 Lõuna
- 13.50–15.00 Mõistete tabeli arutelu jätkumine
- 15.00–16.30 Põhississetulekutoetuse rakendamise võimalused ja sekkumisleht ning ümberjaotava toetuse rakendamise võimalused ja sekkumisleht

Arutelude tulemused ja edasised tegevused

Otsetoetuste rakendamiseks uuel eelarveperioodil Triin Kraav ja Veronika Vallner-Kranich sissejuhatuses ettekande **ühtse pindalatoetuse ja rohestamise toetuse rakendamisest kuni 2019 aastani**.

Ettekandel põhinev arutelu keskendus probleemkohtade välja toomisele. Nii EPKK kui Talupidajate Keskliidu esindajad tõid välja, et väga oluline on püsirohumaade osakaalu arvestamisel võtta arvesse ka tootmissuuna muutusest tulenevat püsirohumaade vähenemist. Lamba- ja Kitsekasvatajate Liidu esindaja tõi välja probleemkohta, et kui turvasmuldadel asuvate püsirohumaade osas kehtib lausuline keeld nende uuendamisel just kündmise teel, võib tekkida olukord, kus püsirohumaadena ei saa neid enam kasutada. Põlvamaa Põllumeeste Liidu esindaja tõi välja tagasirajatavate püsirohumaade osas murekohta, et nõ TAR peab olema samal maal kuni 6 aastat aga majandamisotsustest tulenevalt võiks olla võimalik antud TAR kohustust üle kanda ka mõnele muule samaväärsele põllule. MEM esindaja selgitas, et TAR märkega põllud ongi vajalik eraldi märkida, kuna taotlejal tekib kohustus püsirohumaad tagasi rajada ning alles 6ndal aastal loetaksegi nimetatud maa-ala vastavalt püsirohumaade mõistele püsirohumaaks. Selle tõttu ei saa ka antud kohustust üle kanda teisele põllule. Samuti rõhutati MeM poolt, et käesoleval aastal on väga napilt täidetud püsirohumaade kohustus so suhtarv jäi 4,92% (piirmäär 5%) piiresse, mille tõttu peaksid tootjad oma majandamisotsuseid tegema endiselt ülimalt ettevaatlikkusega. Eriti need, kes on rikkumise saanud ja pole püsirohumaade kohustust siiani täitnud. Lihaveisekasvatajate Seltsi esindaja tegi ettepaneku, et ka püsirohumaadel võiksid ökoalad/sh NV maastikuelemendid, mis aitaks vähendada püsirohumaadega seotud kohustust? olla toetusõiguslikud, samuti laiendada tulevikus PLK otsetoetuste toetusõiguslikku maad.

Toetuste vähendamine ehk *capping*'u rakendamise ülevaade 2015-2019 (sisaldub ettekande slaidides) ning esitleti ka uue perioodi esialgset Komisjoni ettepanekut, kui ka nõukogu eesistuja võimalikku sõnastust. Eesti põhiseisukoht on olnud, et *capping* peaks olema vabatahtliku rakendamisega ning kui seda tuleb rakendada siis hõlmaks vaid põhississetulekutoetust. Viimane nõukogu eesistuja konsolideeritud tekst näeb ette, et *capping* on rakendamisel küll kohustuslik, kuid hõlmab vaid põhississetulekutoetust. *Capping*'ust tulenevate summade kasutamine on eeskätt mõeldud ümberjaotava toetuse rakendamiseks, seejärel teiste otsetoetuste ning kolmandana II samba toetustele. Analüüside tulemusena, kui tuleb rakendada

KOM ettepanekul põhinevat toetuste vähendamist, võib vähendatav summa olla kuni 4 milj € ent kui rakendataks nõukogu ettepanekut, siis vähendatav summa võib jääda alla 50 000 €.

Strateegiakavas sisalduvate mõistete arutelu

Strateegiakava määruse kohaselt on vajalik defineerida põhimõisted, mida kasutatakse läbivalt kõikide toetuste rakendamisel või nagu määrus ette näeb vaid põllumajanduslike otsetoetuste osas. Mõistete sisustamisel tuleb lähtuda ette antud raamistikust (määruse artikkel 4). Lisaks andis Veronika Vallner-Kranich ülevaate nii käesoleva perioodi kui ka varasematest arengutest püsirohumaa ja toetusõigusliku põllumajandusmaa mõiste rakendamisest.

Arutelu keskendus mõistele nagu põllumajandusmaa, sh põllumaa, püsikultuurid ja püsirohumaa; toetusõiguslik hektar otsetoetuste mõistes, tegelik põllumajandustootja, põllumajanduslik tegevus, minimaalne toetusõiguslik pindala, noor põllumajandustootja. Memos on välja toodud peamised arutelupunktid ja esitatud arvamused.

Põllumajandusmaa osas esitati Talupidajate Keskliidu esindaja poolt ettepanekud haljaskesa ja haljasväetiskesa täpsustamiseks. Musta kesa osas esitati ettepanek piirata sõnastuses ajalist raami selliselt, et musta kesana arvatakse vaid selline maa, mis on must enne järgmise kultuuri külvamist (algne ettepanek oli mustkesa vegetatsiooniperioodi jooksul). Lisaks esitati Keskkonnaühenduste Koja poolt ettepanek, et kesa mõistete sisustamise ja kohaldamise juures ei oleks välistatud loomade karjatamine (haljaskesa või söödi juures), mis haljaskesa ja ka söödi puhul on tavapärane tegevus.

Puukoolide juures esitas Aiandusliidu esindaja täpsustuse soovi, et kas konteinerites kasvatamise oleks ka osa põllumajandusmaast või mitte. Ettepanekust lähtus MEM, et taimed peavad olema otseses kokkupuutes mullaga ning arutelu tulemusena leiti, et sõnastus: „puukoolideks loetakse noortaimede kasvatamist avamaal mullas, edasise ümberistutamise eesmärgiga.“, võiks olla sobilik. MEM esindaja uurib, kuidas on lähiriikides (LV, LT, FI) planeeritud puukooli mõistet sisustada, et vajadusel saaks käesolevas töögrupis selle juurde tagasi tulla.

Tegeliku põllumajandustootja mõiste osas esitas Talupidajate Keskliidu esindaja ettepaneku, et kas oleks võimalik tulenevalt selle mõiste rakendamisest ka otsetoetuste taotlejate hulgast välistada füüsilised isikud, kuna nad ei tegele majandustegevusega. KEM esindaja oli antud ettepaneku vastu, kuna u 30% PLK hooldajatest on füüsilised isikud. Töögrupi teised liikmed pigem pooldasid ettepanekuna esitatud kitsenduse kehtestamist. Põllumajandusuuringute keskuse esindaja tõi välja, et füüsilistest isikute osakaal arvuliselt on küll suur ent nende kasutada on väga vähe maad, ehk nende välja jätmise toetuse taotlejate hulgast ei too kaasa olulist mõju. MEM analüüsib füüsiliste isikute osakaalu otsetoetuste taotlejate hulgas.

Noore põllumajandustootja mõiste osas esitati üldine tähelepanek, et koolitustaseme nõudmine on vajalik aga seda vaid investeeringutoetuse osas, mitte otsetoetuste raames.

Minimaalse toetusõigusliku pinnana nähakse 1 ha põllumajandusmaad kokku ning põllu minimaalne pindala peaks jääma 0,3 ha juurde.

Toetusõigusliku hektari (otsetoetuste mõttes) mõiste osas sooviti, et mittetoetusõiguslike elementide piirid oleksid laiemad, nt senini on põllu pindala sisse arvatud kuni 2 m laiused kraavid, et nimetatud piiri tõsta nt 5 m-ni. Ning nn 50 puu reegli osas rakendada, kui Euroopa Komisjon ettekirjutusi teeb maksimaalset puude arvu (eeldatavasti 100 puud ha kohta) või siis üldse piiri mitte ette kirjutada. MEM selgitas, et nt rannaalade osas tuleb kasutada põhikaardil olevat rannajoont (mis on Maa-ameti poolt

kindlaks määratud), et oleks selge piir millised maa-alad on toetusõiguslikud. Antud punkti osas esitas Keskkonnaministeerium kahtluse selle rakendamise otstarbekuses just poollooduslike koosluste majandamise mõttes, kui meretase on ametlikust rannajoonest madalam. Töögrupi liikmete poolt toodi välja, et meil võib ametliku piiri kasutamisel olla olukord, kus randasid ei hooldata enam veepiirini, vaid kuni ametliku piirini. MEM selgitas, et põhikaardi andmete kasutamine on tegelikult kohustuslik, dubleerida andmeid põllumassiivi registris ei tohi. PRIA esindaja selgitas juurde, et veetase võib olla küll aastati erinev ent Maa-ameti poolt kindlaks määratud rannajoon vaadatakse üle iga 4 aasta järelt ning selle määramisel võetakse arvesse mitmete rakenduste sh lidari andmeid.

Põllumajandusliku tegevuse osas selgitati töögrupi liikmetele, et eesmärk on rakendada otsetoetuste osas taotluste kontrolli läbi registrite ning satelliitpiltide ning selle tõttu peaks olema vastavalt ka nõuded kirja pandud ehk ei oleks nõutud konkreetset tegevust (nt niitmine) vaid põllumajandusmaa olukorda, mida satelliitpiltidelt saab tuvastada. Selle tõttu on MEM ettepanek ka üldsõnaline ja põllumajandusliku tegevusena nähakse ka põllumajandusmaa hooldamist selliselt, et võsastumine oleks välditud. Töögrupi liikmed väljendasid seisukohta, et senine karjatamise tuvastamine läbi selle, et antud rohumaa peab olema niitmisega sarnases tulemuses ei ole õige. Ebasoovitava taimestiku tõrjumist tuleb ette näha tingimuslikkuse alt.

Püsirohumaa mõiste arutelu keskendus toetusõiguslike elementide ning poollooduslike koosluste kaasamisele otsetoetuste rakendamisel. Keskkonnaühenduste koda esitas ettepaneku, mida toetas Keskkonnaministeerium, Mahepõllumajanduse koostöökogu ja Lihaveisekasvatajate Selts, et otsetoetuste toetusõiguslikud põllumajandusmaade hulgas peavad olema ka hooldatavad poollooduslikud kooslused (antud ettepanek on oluline ka toetusõigusliku hektari mõiste osas – MEM tähelepanek). Antud ettepaneku järgi oleks otsetoetuste toetusõiguslikuna lisanduvaid poollooduslikke kooslusi ca 10 000 ha (sh puisniidud, puiskarjamaad, rannaalad). Lihaveisekasvatajate Seltsi esindaja tõi välja, et põllumajandusmaastik on meil juba välja kujunenud ning erilisi probleeme ei ole, lisades juurde, et ökoalad peavad olema samuti toetusõiguslikud ka püsirohumadel. Töögrupis arutati võimaliku variandina ka püsirohumaa pindala arvutamisel n-ö *pro-rata*/vähenduskoefitsiendi süsteemi rakendamist, ent töögrupi liikmed olid arvamisel et keeruka arvutusmeetodiga lähenemist ei ole mõtet rakendada, sest see on nii administratiivselt kulukas, kui ka taotlejatele raskesti arusaadav. Keskkonnaühenduste Koja esindaja tõi välja, et mitmeaastane roostik ei tohi olla kindlasti toetusõiguslik. Võimalusena nähti, et kui püsirohumadel oleks võimalik ka HPK alt maatikuelemente toetusõigusliku pindala sisse arvestada, siis rannakarjamaadele kadastikuga aladele see ei sobi, sest kadastik poollooduslikul rannaalal ei ole tegelikult soovitatav ning seda ei peaks ka säilitama.

Põhiline sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks

Arutelu keskendus põhisissetulekutoetuse taseme ja võimaliku ühikumäärade diferentseerimisele.

Töögrupi liikmed tõid välja, et põhjendused otsuste tegemiseks peaksid olema faktipõhised. MEM selgitas, et kasutatakse FADN andmed.

MESi esindaja tõi välja, et mida stabiilsem on ühtse pindalatoetuse ja edaspidi põhilise sissetulekutoetuse ühikumäär, seda lihtsam on ettevõttel toime tulla ning ka finantsasutustest laenu saada. Talupidajate Keskliidu esindaja tõi välja, et põhisissetulekutoetuse eelarve võiks olla ca 60% kogu otsetoetuste eelarvest, mis tagaks piisava ühikumäära suuruse hektari kohta aga ei tekitaks liialt suurt survet nt rendihindadele. Samuti ka seda, et toetuste vähendamine u 25000€ suuruse summa juures on peaaegu talutav. Lisaks on Pärnumaal väga suures osas põllumajandusega võimalik tegeleda vaid tänud

maaparandusele, maaparandussüsteemid aga vajavad päris palju kulutusi (iga-aastaseid kulusid), mida teistel maakondadel on oluliselt vähem. Kesk-Eestis seda praktiliselt pole, peaks analüüsima ka Pärnumaa suhtes ühikumäära diferentseerimist. EPKK esindaja tõi välja, et põllumajandustootmisega seotud toetused peavad olema rakendatud maksimaalses mahus.

Arutelu käigus jõuti seisukohale, et põhisissetulekutoetust peab diferentseerima ning kõrgem ühikumäär peaks olema Saare-, Hiiu ning kagu-eesti piirkonnale (Põlva, Võru, Valga), analüüsida ka Pärnumaa osas ühikumäära diferentseerimist.

Täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus

Ümberjaotava toetuse osas keskendus arutelu toetuse maksmise aluseks olevate hektarigruppidele ning toetuse suurusele.

EPKK esindaja tõi välja, et kunstlikku survet rendihindadele ei tohi tekitada, ehk ümberjaotavat toetust rakendades võiks näiteks esimesele 30 ha olla ühikumäär 0 ning 30 kuni 68 ha osas siis vastavalt arvutustele. Talupidajate Keskliidu esindaja sõnul ei ole alumise piiri tõmbamine nii kõrgele kuidagi põhjendatud, vaid see peaks olema u 5-10 ha juures ning ümberjaotava toetuse ühikumäär võiks jääda u 25% juurde põhisissetulekutoetuse ühikumäärast. Põlvamaa põllumeeste liidu esindajal ei tohiks alumine piir olla kõrgemal kui 3 ha.

Arutelu käigus jõuti seisukohale, et teatav ha gruppide kaupa diferentseerimine oleks vajalik, aga sarnaselt põhisissetulekutoetusele ei peaks diferentseerima ühikumäära maakondlikult, kuna see oleks juba põhimaks tehtud ning toetuse ühikumäär võiks jääda 25% juurde põhisissetulekutoetusest.

Järgmine kohtumine

Järgmine põllumajandustootjate sissetulekute ja riskijuhtimise töögrupi kohtumine toimub Maaeluministeriumis 12. veebruaril 2020.

Memo koostasid Triin Kraav, Veronika Vallner-Kranich.

28.01.2020